

Kunnallisvalitus Helsingin hallinto-oikeudelle

Asia: Muutoksenhaku HSL:n hallituksen 10.12.2013 päätökseen joukkoliikenteen maksuista Helsingin Östersundomissa

Valittaja: Östersundom-seura ry
Kappelintie 43, 00890 Helsinki

Yhteyshenkilö: Anni Laakso
Puh. 0400 656987
info@ostersundom-seura.fi

Vaativuus:

Vaadimme, että Helsingin seudun liikenteen hallituksen 10.12.2013 tekemät päätökset joukkoliikenteen maksuista Östersundomin osalta kumotaan ja otetaan uuteen valmisteluun ja käsittelyyn. Perustuslain ja kuntalain yhdenvertaisuusvaatimuksen mukaan Östersundomin asukkaiden matkalippujen hinnan tulee olla tasavertainen muiden helsinkiläisten joukkoliikenteen matkalippuhintojen kanssa.

Taustaa:

Östersundomin alue liitettiin Helsingin hakemuksesta Valtioneuvoston päätöksellä vuonna 2009 osaksi Helsinkiä. Helsinki sitoutui tällöin kuntarakennelain (ennen Kuntajakolaki) määrittämiin edellytyksiin muun muassa kehittämään aluetta kiinteänä osana muuta Helsinkiä. Kuntarakennelain edellytykset eivät ole liitoksessa toteutuneet; alue on jo asetettu yhteensä 10 vuoden rakennuskieltoon, asukkaiden ja yritysten tulevaisuudennäkymät ovat epävarmat, terveys- ja koulupalvelut ovat heikentyneet ja kulttuuripalvelut alueelta ovat loppuneet. Ainoa parannus, joka edisti muiden helsinkiläisten kanssa yhdenvertaisuutta, oli liittyminen HKL:n tariffialueeseen ja näin mahdollisuus saavuttaa muuttuneet kunnalliset palvelut.

Pyrittäessä ylikunnallisiin palveluratkaisuihin tulee muistaa, että oma kunta on ainoa, jolla on vastuu kuntalaisten palveluiden järjestämisestä. Ja vaikka HSL:lle on annettu velvoite julkisen liikenteen järjestämisestä, se velvoite ei voi olla painavampi kuin perusoikeuksien toteutuminen kunnassa. HSL:n hallituksen päätös ei kunnioita kansalaisen ja kuntalaisen perusoikeuksia.

Perustelut:

Katsomme, että uudessa vyöhykemallissa lippujen hinnoitteluperiaatteet ja hintasuhteet asettavat östersundomilaiset eriarvoiseen asemaan muihin helsinkiläisiin nähden. Samoin muiden helsinkiläisten matkalippujen hinnat työpaikoilleen Östersundomiin sekä virkistysalueilleen, muun muassa Sipoonkorven kansallispuistoon, kaksinkertaistuvat.

Tällä hetkellä 30 päivän lipun hinta (46,50) on yhdenvertainen kaikille helsinkiläisille. HSL:n hallitus päätti kokouksessaan 10.12.2013 uusista lippujen hinnoitteluperiaatteista tulevassa joukkoliikenteen vyöhykemallissa seuraavasti: Vyöhykekaarten väliset hintasuhteet; aikuisten kausilipun hintataso

30 päivän kohdalla on AB-kaarella 50 euroa, BC-kaarella 60 euroa, ABC-kaarella 90 euroa (katso karttaliite). Östersundom on sijoitettu muusta Helsingistä poiketen C-vyöhykkeelle. Päästäkseen A-vyöhykkeen kunnallisten palveluidensa pariin tai työpaikoilleen, tulee östersundomilaisten ostaa ABC-vyöhykelippu, eli hinta on lähes kaksinkertainen muihin helsinkiläisiin nähden ja kaksinkertainen nykyiseen 30 päivän lipun hintaan verrattuna! A-vyöhykkeellä sijaitsevat niin satamat, rautatie, sairaalat, erikoissairaanhoido ja päivystys, kunnan virastot, kivijalkakaupat ja ruokatorit. Esimerkki: lukiolaiset saavat valita koulunsa vapaasti, mutta ne östersundomilaiset jotka valitsevat lukionsa A-vyöhykkeeltä, maksavat koulumatkoistaan kaksinkertaisen hinnan muihin helsinkiläisiin opiskelijoihin nähden. Mainittakoon, että kaikki ruotsinkieliset lukiot sijaitsevat tulevalla A-vyöhykkeellä. Helsinki on ainoa HSL:n jäsenkunnista, joka sijoittaa kuntalaisensa kolmelle vyöhykkeelle.

Helsingin rahoitustarve pienenee joukkoliikenteen lipputuen osalta 2,9 miljoonaa euroa ja arvioitu verotulojen lisäys huomioon ottaen yhteensä 5,9–7,9 miljoonaa euroa. Helsinki tulee siis säästämään östersundomilaisten kustannuksella. Mitään verovaroin rahoitettujen palveluiden puuttumista ei voida perustella sillä, että rahoja ei riitä jollekin asukasryhmälle, esimerkiksi tietyn asuinpaikan asukkaille, etniselle ryhmälle, tietylle ikäryhmälle jne.

Perustuslaki 6 § Yhdenvertaisuus

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai **muun henkilöön liittyvän syyn perusteella**.

Tällainen henkilöön liittyvä syy on myös asuinpaikka. (kts. HE309/1993 vp, sivut 43-44)

Syrjinnällä yhdenvertaisuuslaissa tarkoitetaan sitä, että 1) jotakuta kohdellaan epäsuotuisemmin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä);

Oikeuskansleri on katsonut asuinpaikkaan perustuvan eriarvoisen kohtelun yhdenvertaisuuslain tarkoittamaksi välittömäksi syrjinnäksi.

Kuntalaki

Yhdenvertaisuuden vaatimus on jopa yksi kunnan toimialasäännöksen (KuntaL 2.1 §) keskeisistä reunaehdoista. Sen mukaisesti kunnan asukkaita ei saa perusteettomasti asettaa keskenään erilaiseen asemaan. (Lähde: Kunta. Kunnallisen itsehallinnon perusteet, Heuru, Mennola, Ryyänen)

Vuorovaikutus ja tiedottaminen puuttuvat

Asukasvuorovaikutus on puuttunut kokonaan, HSL ei ole tariffijärjestelmää suunniteltaessa lähestynyt Östersundomin asukkaita. HSL ei ole selvittänyt asukkailta, minne heidän päivittäiset matkansa suuntautuvat. Asukastilaisuuksia ei ole järjestetty eikä lausuntoja ole pyydetty edes alueen asukasyhdistyksiltä (Helka). Herää ajatus, että todennäköisesti vastustusta aiheuttavaa ehdotusta ei haluta tuoda vuorovaikutus-tilanteeseen. Östersundomin alueen eriarvoinen sijoittelu olisi mielestämme vaatinut asukasvuorovaikutusta. Palautetta uudistuksesta on voinut antaa ainoastaan internetin välityksellä. Tämä ei kuitenkaan ole kuntalain edellyttämää vuorovaikutusta ja se sulkee pois henkilöt, jotka eivät käytä internetiä.

Kuntalaki 27 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- 2) järjestämällä kunnan osa-alueita koskevaa hallintoa;
- 3) tiedottamalla kunnan asioista ja järjestämällä kuulemistilaisuuksia;
- 4) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 5) järjestämällä yhteistyötä kunnan tehtävien hoitamisessa;
- 6) avustamalla asukkaiden oma-aloitteista asioiden hoitoa, valmistelua ja suunnittelua; sekä
- 7) järjestämällä kunnallisia kansanäänestyksiä.

Kuntalaki 29 §

Tiedottaminen

Kunnan on tiedotettava asukkailleen kunnassa vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuksista ja niiden vaikutuksista. Kunnan on laadittava tarvittaessa katsauksia kunnan palveluja, taloutta, ympäristönsuojelua ja maankäyttöä koskevista asioista. Asukkaille on myös tiedotettava, millä tavoin asioista voi esittää kysymyksiä ja mielipiteitä valmistelijoille ja päättäjille.

Milloin kunnan tehtävä on annettu yhteisön tai säätiön hoidettavaksi, kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön tai säätiön toiminnasta.

Eduskunnan hallintovaliokunta on korostanut sitä, että kunnan tiedottamisen on oltava niin tehokasta, että asukkailla on tosiasialliset edellykset osallistua ja vaikuttaa jo asioiden valmisteluvaiheessa (HaVM 18/1994vp) jo ennen päätöksen syntyä.

Perustuslaki 2 §

Kansanvaltaisuus ja oikeusvaltioperiaate

Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.

Hallintolaki 6 luku, 34 §, asianosaisen kuuleminen ja 41 §, vaikutusmahdollisuuksien varaaminen

Riittävät selvitykset puuttuvat

Vyöhykemalli ja lippujen hinnat eivät pohjaudu riittäviin selvityksiin nykyisten asukkaiden päivittäisistä liikkumistarpeista työ- ja opiskelupaikoille tai kunnallisten palveluiden pariin. HSL teettämässä selvityksissä on hyödynnetty muun muassa seudun liikenne-ennustemalleja, jotka perustuvat arvioituun väestömäärään vuonna 2040! HSL ei ole ottanut huomioon viivästynyttä kaavoituksen ja rakentamisen aikataulua, vaan suunnittelee tariffimuutoksen alkavan jo vuonna 2017.

Selvityksen sanotaan sisältävän myös tiedot asukkaiden nykyisistä matkoista. Tämä ei ole mahdollista kuin koululaisten osalta, koska työssäkäyvät käyttävät omia autojaan. Yksityisautoilu on välttämätöntä, koska alueella on riittämättömät julkiset yhteydet (Linja 93K ajaa Östersundomista Itäkeskukseen, muu liikenne hoituu Itäväylää pitkin Itä-Uudenmaan liikennöitsijöiden linja-autojen U-linjoilla). Kuntarajoja ylittävä liikkuminen Östersundomista C-vyöhykkeen sisällä on mahdotonta, koska alueelta puuttuu täysin julkinen liikenne C-vyöhykkeen muille alueille, Vantaalle ja Espooseen. C-vyöhykkeelle sijoittaminen aiheuttaa östersundomilaisille ainoastaan haittaa.

Hallintolaki 6 luku, 31 §, selvittämisvelvollisuus

Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Kuntarakennelain veloitteet eivät täyty

Kuntajaon muutoksen tulee edistää laissa mainittuja asioita, ei heikentää.

Kuntarakennelaki

4 §

Kuntajaon muuttamisen edellytykset

Kuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos edistää 2 §:ssä tarkoitettuja kuntajaon kehittämisen tavoitteita sekä parantaa:

- 1) kunnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tai muuten edistää kunnan toimintakykyä;
- 2) alueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita;
- 3) alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia; tai
- 4) alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta. (28.6.2013/478)

Kunnan on muodostuttava yhdestä alueesta, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, jollei valtioneuvosto alueellisen eheyden osalta 4 luvussa tarkoitettua erityisen kuntajakoselvityksen perusteella toisin päätä. Erityisellä kuntajakoselvityksellä pyritään siihen, että kunta muodostuisi yhdestä alueesta.

Kho 2008:1

Kuntajaon muutos Sipoon, Vantaan ja Helsingin kaupunkien välillä voitiin tehdä KJakoL 5§:n 2 momentin mukaan vain erityisen painavilla 3 § mukaisilla edellytyksillä. Kun otettiin huomioon liitosalueen sijainti ja sen merkitys Hgin seudun yhdyskuntarakenteen hallitulle ja tasapainoiselle kehittämiselle sekä liitoksen luomat edellytykset parantaa Helsingin seudun asuntorakentamista sekä liikenneyhteyksiä valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaisesti, KJakoL 3 § yleiset edellytykset täyttyivät KJakoL 5 § 2 momentissa tarkoitettulla tavalla myös erityisen painavina.

Liitteet:

Liite 1

Ote HSL:n hallituksen pöytäkirjasta: Östersundom-seuran oikaisuvaatimus hallituksen päätöksestä 17.2.2014, valitusosoituksineen

Liite 2

Ote HSL:n hallituksen pöytäkirjasta: 10.2.2013

Liite 3

Östersundom-seura ry:n oikaisuvaatimus HSL:n hallitukselle 26.12.2013

Liite 4

Östersundom-seura ry:n kirje HSL:n hallituksen jäsenille 8.12.2013 ja HSL:n vastauskirje 19.12.2013

Liite 5

Kartta uudesta vyöhykemallista

Helsingissä 16.3.2014

Östersundom-seura ry

Marja-Liisa Vehkamäki

puheenjohtaja

Anni Laakso

tiedottaja